

КОНСТИТУЦІЙНЕ, АДМІНІСТРАТИВНЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 341.1/.8(341.4)

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2024-2/3>

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЗАСУДЖЕНИХ

Гороть Алла Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри конституційного,

адміністративного та міжнародного права

Волинського державного університету імені Лесі Українки

ORCID ID: 0000-0001-8482-053X

В сучасному міжнародному праві існують так звані Міжнародні стандарти прав людини, щодо яких держави взяли на себе міжнародні зобов'язання щодо їх дотримання та імплементації в національне законодавство. Дане зобов'язання обумовлюється тим, що сучасне міжнародне право визначає права людини та обов'язок їх забезпечення як вимогу, що висувається до держави, стоїть вище за неї, не залежить у своєму імперативному характері від волевиявлення держави. Держава не висловлює свою згоду на надання чи ненадання прав людини, на забезпечення чи незабезпечення їх захисту. Цей обов'язок покладено на державу в силу самої природи цих прав, в силу їх природного характеру і похідного, штучного, характеру держави.

Також, слід відмітити, що дотримання та забезпечення особливої категорії прав людини, таких як права і свободи засуджених, міжнародні стандарти, що їх закріплюють, особливості впровадження цих стандартів в національні правові системи, імплементаційні процедури, виконання міжнародних зобов'язань потребують більш детального дослідження. У розвитку міжнародно-правового регулювання прав і свобод засуджених на універсальному рівні відзначено роль ООН, яка сприяла розробці, прийняттю і забезпеченню імплементації загальних і спеціальних міжнародно-правових актів у даному напрямі. На універсальному рівні враховуючи особливий стан такої категорії людей як засудженні, міжнародною спільнотою з метою дотримання і забезпечення прав людини, такої категорії осіб з особливим статусом, було розроблено і прийнято Мінімальні стандартні правила поведження з в'язнями.

Важливість Мінімальних стандартів в тому, що вони існують у вигляді правил поведження з в'язнями і є міжнародним актом, положення якого відзначаються універсальним характером. В даних стандартах містяться, як принципи поведження з особами, позбавленими волі, так і рекомендації щодо мінімально допустимого рівня такого поведження.

Ключові слова: засудженні, міжнародні зобов'язання, міжнародно-правові стандарти, Міжнародною кримінальна і пенітенціарна комісія права людини, пенітенціарна система жорстоке поведження, негуманне поведження, імплементація.

Horot Alla. Peculiarities of international legal regulation of the rights and freedoms of convicts

In modern international law, there are so-called international standards of human rights, in relation to which states have assumed international obligations regarding their observance and implementation in national legislation. This obligation is determined by the fact that modern international law defines human rights and the obligation to ensure them as a requirement that is put forward to the state, is above it, and does not depend in its imperative nature on the will of the state. The state does not express its consent to granting or not granting human rights, to ensuring or not ensuring their protection. This duty is imposed on the state by virtue of the very nature of these rights, by virtue of their natural character and the derived, artificial nature of the state.

Also, it should be noted that the observance and provision of a special category of human rights, such as the rights and freedoms of convicts, the international standards that establish them, the specifics of the implementation of these standards in national legal systems, implementation procedures, and the fulfillment of international obligations require a more detailed study. In the development of international legal regulation of the rights and freedoms of convicts at the universal level, the role of the UN was noted, which contributed to the development, adoption and implementation of general and special international legal acts in this direction. At the universal level, taking into account the special condition of such a category of people as convicts, the Minimum Standard Rules for the Treatment of Prisoners were developed and adopted by the international community in order to observe and ensure the human rights of such a category of persons with a special status.

The importance of the Minimum Standards is that they exist in the form of rules for the treatment of prisoners and are an international act, the provisions of which are characterized by a universal character. These standards contain both the principles of treatment of persons deprived of liberty and recommendations regarding the minimum acceptable level of such treatment.

Key words: *convictions, international obligations, international legal standards, International Criminal and Penitentiary Human Rights Commission, penitentiary system, cruel treatment, inhumane treatment, implementation.*

Категорія прав людини, а разом з нею і проблема їх забезпечення, постає як одне з центральних питань сучасної юридичної науки, ця категорія прав і свобод є доволі широка за змістом і включає регулювання, реалізацію, охорону, захист, відновлення або сприяння відновленню порушених прав і свобод, також, забезпечення та дотримання прав людини. Дотримання міжнародних стандартів прав людини, їх імплементація в національне законодавство держав постійно перебувають у центрі уваги як вчених так і міжнародної Спільноти загалом, разом з тим, слід відмітити, що дотримання та забезпечення особливої категорії таких прав, як права і свободи засуджених, міжнародні стандарти, що їх закріплюють, особливості впровадження цих стандартів в національні правові системи, імплементаційні процедури, виконання міжнародних зобов'язань потребують більш детального дослідження.

Потреба у широкому закріпленні прав людини у внутрішньому законодавстві держав, а також у розробці універсальних міжнародних стандартів прав людини виникла у ХХ ст., у зв'язку з процесами, пов'язаними з наслідками Другої світової війни. Світова спільнота розробила певні мінімальні вимоги до держав світу, які встановлюють гарантії прав і свобод людини на певному рівні, достатньому для гідного життя людини. Саме така активна позиція на рівні світової спільноти змусила держави вчиняти дії, направлені на наповнення прав людини конкретним змістом,

а також забезпечення визнання людини, її честі та гідності найвищою соціальною цінністю.

Категорія прав людини, а разом з нею і проблема їх забезпечення, постає як одне з центральних питань сучасної юридичної науки. Міжнародне право прав людини не обмежується правами, що перераховуються в міжнародних договорах, а охоплює також права та свободи, які стали частиною звичайного міжнародного права, що має обов'язкову силу для всіх держав, у тому числі для тих, що не є учасниками будь-якого конкретного міжнародного договору.

Міжнародна доктрина неодноразово звертала увагу на те, що права людини необхідні для досягнення демократії, оскільки вони прив'язуються до осіб, а не до окремих юрисдикцій, тобто вони застосовуються незалежно від того, хто їх порушує або де відбуваються порушення, права людини, як стандарт визнані у всьому світі і є обов'язковими не лише для держав, а й для інших суб'єктів міжнародного права, вони описують, чого слід досягти, а не як це має бути досягнуто. Це особливість прав людини робить їх гнучкими, щоб адаптуватися до різноманітності існуючих форм правління різних держав, крім того, вони вснують як юридичні зобов'язання держав перед своїми громадянами і як стандарти демократичного правління в країні.

Велику роль у формуванні стандартів прав людини відіграло створення Організа-

ції Об'єднаних Націй яке мало вирішальне значення в процесі зміни пріоритетів світової політики в бік забезпечення прав і свобод людини. В сучасному міжнародному праві існують так звані Міжнародні Стандарти прав людини, щодо яких держави взяли на себе міжнародні зобов'язання, ці норми містяться в Загальній декларації прав людини 1948 року, Пакті про економічні, соціальні та культурні права та Пакті про громадянські та політичні права 1966 року та Протоколах до них, що разом із Загальною декларацією прийнято називати Міжнародним Біллем про права людини. Визнання світовим співтовариством прав і свобод людини, розробка уніфікованих міжнародних стандартів прав і свобод людини поставили перед державами світу актуальну проблему щодо напрацювання реальних гарантій забезпечення та захисту міжнародних стандартів прав людини, які визначаються як система норм, принципів, правових умов, засобів та способів, за допомогою яких забезпечується реалізація міжнародних стандартів прав і свобод людини [1; 2; 3].

Також, слід зазначити, що міжнародні стандарти прав людини відіграють важливу роль у правовому регулюванні. Вони виступають водночас основою для подальшого розвитку та вдосконалення нормативної бази міжнародного права прав людини. Так, міжнародний стандарт є взірцем того результату, який має бути досягнутий шляхом ефективного правового регулювання певної ланки суспільних відносин, і в той же час, моделлю способів закріплення, охорони та захисту прав людини. Поряд з цим, міжнародні стандарти прав людини є своєрідним критерієм оцінки правового становища людини у конкретному суспільстві, так званим індикатором, за допомогою якого можна проаналізувати правові процеси суспільства та визначити рівень відповідності загальноновизнаним світовим вимогам до гарантій реалізації й захисту прав людини.

Приділяючи велику увагу забезпеченню, дотриманню прав людини світова спільнота не залишила поза увагою категорію таких прав людини які стосуються права і свободи засуджених, та створення міжнародних стандартів що їх закріплюють. Забезпечення і визначення інституту

прав людини в кримінально-виконавчому праві, зміст і значення інституту прав людини певним чином трансформуються, це пояснюється тим, що правовий статус особи, потрапляючи у сферу дії кримінально-виконавчого права, зазнає вагомих змін у зв'язку зі значним обмеженням прав індивіда під дією карального впливу покарання. Потрібно відмітити погоджуючись з думкою багатьох дослідників, що набуття особою правового статусу засудженого, а особливо до позбавлення волі, не лише впливає на здійснення певних спеціальних прав, а й значною мірою зменшує можливості на реалізацію низки прав, закріплених безпосередньо в Конституціях багатьох держав, якими безперешкодно користуються більшість вільних громадян. Саме тому, з метою дотримання і забезпечення прав людини, такої категорії осіб з особливим статусом, ООН було розроблено і прийнято Мінімальні стандартні правила поведження з в'язнями [4].

Потрібно зазначити, що вперше ідея розробки норм забезпечення прав ув'язнених зародилася в стародавні часи, ще Сократом було сформульовано, а згодом викладено Платоном обґрунтування недоцільності суворих заходів покарання, що загалом не сприяють ефективній протидії злочинам, згодом дана ідея розвивалася на всіх історичних етапах філософами і державними діячами відстоювались ідеї про недоцільність суворих і жорстоких покарань, що принижують людину, знищують її переважно позитивні риси і майбутню життєдіяльність [5]. У вигляді універсальних норм, які стосуються поведження з в'язнями, такі норми з'явилася у 1934 р., коли Ліга Націй схвалила збірник правил, який був підготовлений Міжнародною кримінальною і пенітенціарною комісією, згодом ці правила були переглянуті і взяті за основу при розробці і затвердженні нових правила які були затвердженні як Мінімальні стандартні правила поведження з в'язнями ООН Статутом якої визначено: здійснення міжнародного співробітництва у напрямі підтримання міжнародного миру і безпеки, вирішення міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру, заохочення та розвиток поваги до прав людини, у т.ч. захист прав і сво-

бод засуджених, розробка і прийняття стандартів поведінки з ними [6].

Особливість даних правил в тому, що вони розглядаються Організацією Об'єднаних Націй як стандарт в якому міститься загальний принцип і практику поведінки з в'язнями, а також вони покликані забезпечувати захист в'язнів від поганого поведінки, особливо в тому, що стосується підтримування дисципліни і застосування заходів щодо наведення порядку в пенітенціарних установах. Приймаючи Мінімальні стандартні правила поведінки з в'язнями ООН в особі своїх спеціалізованих установ рекомендувала урядам прихильно поставитись до їх прийняття і застосування в пенітенціарних і виправних установах, їм повідомляти Генерального секретаря кожних п'ять років про хід застосування цих та доклади всіх можливих зусиль для забезпечення впровадження Правил в їхні пенітенціарні та виправні установи і брати їх до уваги при розробці своїх національних законодавств. Для ефективною імплементації цих правил під егідою ООН Комітет Економічної і Соціальної Ради розробив процедуру виконання Мінімальних стандартних правил [7].

Слід відмітити, що крім даних Стандартів, результати міжнародно-правового регулювання прав та свобод засуджених на універсальному рівні також відображені і у низці інших міжнародних документах, таких як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., Декларація про захист осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання 1975 р., Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання 1984 р., Факультативний протокол до цієї Конвенції 2002 р., Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р., Основні принципи поведінки з в'язнями 1990 р., Правила ООН стосовно поведінки з ув'язненими жінками і засобів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення їх свободи

(Бангкокські правила) 2010 р., Мінімальні стандартні правила ООН поведінки із в'язнями (Правила Мандели) 2015 р., Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила), Правила ООН, які стосуються захисту неповнолітніх, позбавлених волі. Додатково слід виокремити також: Мінімальні стандартні правила поведінки з ув'язненими, Процедури ефективного виконання Мінімальних стандартних правил поведінки з ув'язненими, Звід принципів захисту від осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі, Основні принципи поведінки з ув'язненими, Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку та ін. [1; 2; 3; 6; 7; 8].

Важливість Мінімальних стандартів в тому, що вони існують у вигляді правил поведінки з в'язнями і є міжнародним актом, положення якого відзначаються універсальним характером і Процедурою 2 визначають: процедуру управління пенітенціарними установами, організаційні аспекти їх діяльності і впроваджуються в національне законодавство, інші положення з урахуванням, якщо це необхідно, їх адаптації до чинних законів і культури, але без шкоди для духу. Також, Частина I – Загальні правила та Частина II – Правила, що застосовуються до особливих категорій визначають загальні правила та особливі умови управління пенітенціарними установами. В документі звертається певна увага на діяльність пенітенціарних закладів та їх персоналу, керівнику (директору) установи, також там зазначені вимоги яким вони мають відповідати. Встановлено, даними Правилами і вимоги стосовно забезпечення дисципліни, покарання правопорушників, а також застосування заходів угамування, визначено ряд принципів захисту правового статусу засуджених осіб, зокрема зазначається, що позбавлення волі, в'язнична дисципліна не повинна поглиблювати страждання, що впливають з становища осіб позбавлених волі. Крім того, медичні заклади повинні виявляти всі фізичні та психічні захворювання або вади, які могли б зашкодити перевихованню засудженого. Для цього вони повинні мати можливість забезпечувати необхідне медичне, хірургічне та пси-

хіатричне обслуговування. Необхідним є застосування індивідуального підходу до засуджених, що, відповідно, потребує наявності гнучкої системи класифікації їх за групами та розміщення останніх в окремих установах. Правила визначають, що слід передбачити державні і приватні органи чи організації, здатні виявляти дієве піклування про в'язнів, які звільняються, борючись з їхніми упередженнями та забобонами, жертвами котрих вони є, і допомагати останнім соціалізуватись або ресоціалізуватись. Правила встановлюють, що усі засуджені повинні працювати відповідно до їхніх фізичних і психічних здібностей, засвідчених лікарем. До них мають застосовуватись ті ж правила безпеки праці та охорони здоров'я, що застосовуються до вільних працівників та ін. [8].

Слід відмітити, погоджуючись з думкою дослідників, що Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями отримали визнання і підтримку світової спільноти у якості фундаментальних і загальновизнаних рекомендацій з питань поводження з в'язнями (засудженими) та забезпечення ефективного управління місцями позбавлення волі, та здійснюють значний вплив на пенітенціарну політику і практику виконання покарань в країнах, які погодились з їх основними вимогами, тобто передбачені для них відповідні міжнародні зобов'язання [9, с. 87].

В подальшому Резолюцією ГА ООН 45/111 1990 р. були схвалені «Основні принципи поводження з в'язнями», які визнаючи, що повному здійсненню Мінімальних стандартних правил відносно поводження з в'язнями буде сприяти застосування основних принципів, що їх визначають, а саме: поваги усіх ув'язнених; заборони дискримінації; поваги релігійних переконань і культурних традицій; відповідальності за утримання ув'язнених і захист суспільства від правопорушень; участі у культурній і просвітній діяльності; скасування одиночного утримання як покарання і обмеження його застосування; зайняття в'язнів корисною оплачуваною працею; користування медичним обслуговуванням; реінтеграції колишніх в'язнів у суспільство в найбільш сприятливих умовах [10].

Забезпечення прав засуджених регламентується і багатьма іншими міжнародними актами, зокрема, Токійські правила поширюються практично на всі сфери кримінальної юстиції: від порушення кримінального провадження і аж до ресоціалізації засуджених, вони включають принципи, що сприяють застосуванню заходів, не пов'язаних з позбавленням волі, передбачають мінімальні гарантії для осіб, стосовно яких такі заходи застосовуються, також ними встановлено можливості зміни або скасування заходів, не пов'язаних з позбавленням волі, даними правилами визначено, що тюремне ув'язнення застосовується тільки при неможливості застосування інших альтернативних заходів, а правопорушник має право подати апеляцію до суду. Токійські правила встановлюють що в ресоціалізації правопорушниками відіграє велику роль участь громадськості та суспільства в цілому які надають таким особам консультації й інші форми допомоги відповідно до існуючих можливостей і потреб правопорушників [11].

Також слід відмітити, що вагому роль у поводженні із в'язнями відіграють Правила Мандели 2015 р. Це спеціальний міжнародний акт ООН у сфері забезпечення захисту прав засуджених до позбавлення волі, який деталізує правила і принципи поводження з в'язнями. Дані правила складені з двох основних частин: Частина I «Правила загального застосування», яка містить правила і окремі основні принципи, Частина II «Правила, що застосовуються до особливих категорій», згідно з якою визначається, що: «різні категорії в'язнів утримуються в різних установах або в різних частинах однієї й тієї ж установи, з урахуванням їхньої статі, віку, попередньої судимості, юридичних причин їх ув'язнення та нормативно визначеного характеру поводження з ними» [12].

Ще одним універсальним міжнародним документом є Бангкокські правила що є продовженням загальних міжнародних документів цієї сфері, зокрема вони доповнюють Правила Мандели. Дані правила були розроблені для вирішення питань захисту прав жінок-ув'язнених та обґрунтувати новий погляд на бажане поводження з жінками у в'язницях з урахуванням їх специфічних потреб [13].

Щодо міжнародно-правового регулювання прав та свобод засуджених, то Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р. у ст. 17, 85, 103-108 регламентує певні процедури, у т.ч щодо ролі держав у виконанні покарання у виді позбавлення волі, зміни держави виконання вироку, передачі особи після відбуття покарання. Зокрема, ст. 103 визначає: «Покарання у виді позбавлення волі виконується в державі, визначеній Судом з переліку держав, що повідомили Суду про свою готовність прийняти засуджених осіб. Під час виконання своїх повноважень стосовно визначення держави Суд бере до уваги застосування широко визнаних міжнародних договірних стандартів поведження з ув'язненими; думку засудженої особи; громадянство засудженої особи; інші фактори, що стосуються обставин злочину чи особи, чи ефективного виконання покарання і що можуть виявитися доречними під час визначення держави виконання вироку» [14].

Крім зазначених міжнародних документів, регулювання прав та свобод засуджених на універсальному рівні, забезпечують також інші міжнародні акти, такі як Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенція про права дитини 1989 р., Статут Міжнародного трибуналу Югославії з 1991 р., Статут Міжнародного трибуналу по Руанді 1994 р., Статут Спеціального суду по Сьєрра-Леоне 2002 р., та інших регіональних і універсальних актах.

Висновки. Як свідчить міжнародна практика становлення Мінімальні стандарти правила поведження з в'язнями відбувалося на протязі тривалого пері-

оду і в сучасних умовах існує у вигляді Міжнародного стандарту, який держави повинні дотримуватися і імплементувати у національне законодавство. Дане зобов'язання обумовлюється тим, що сучасне міжнародне право визначає права людини та обов'язок їх забезпечення як вимогу, що висувається до держави, стоїть вище за неї, не залежить у своєму імперативному характері від волевиявлення держави. Держава не висловлює свою згоду на надання чи ненадання прав людини, на забезпечення чи незабезпечення їх захисту. Цей обов'язок покладено на державу в силу самої природи цих прав, в силу їх природного характеру і похідного, штучного, характеру держави. І саме тому до переліку суверенних прав держави не входить право визнавати чи не визнавати певні права за людиною. Суверенним правом держави є лише обрання способів забезпечення і механізмів контролю за їх реалізацію.

З цією ж метою, враховуючи особливий стан такої категорії людей як засудженні міжнародною спільнотою були розроблені і прийняті Міжнародних стандартів прав і свобод засуджених, що включають міжнародно-правові зобов'язання з прав і свобод засуджених, сьогодні вони існують у вигляді системи міжнародних стандартів універсального та регіонального масштабу, що базуються на загальноновизнаних нормах і принципах міжнародного права, у т.ч. міжнародного права з прав людини, міжнародного кримінального права, спрямовані на створення належних умов, засобів і процедур реалізації, дотримання і захисту, відновлення або сприяння відновленню порушених прав і свобод засуджених.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Загальна декларація прав людини 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Пакт про економічні, соціальні та культурні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
3. Пакт про громадянські та політичні права 1966 року. URL: <http://afew.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/Mizhnarodne-ta-natsionalne-zakonodavstvo-u-sferi-zahistu-prav-ditini.-G.-Yanova.pdf>
4. Мінімальні стандарти належного поведження: аналіз національного та міжнародного досвіду: *практичний посібник*. Ю. Л. Белоусов, М.М. Гнатівський, В.О. Гацелюк, А.Л. Федорова; за заг. ред. Ю.Л. Белоусова. К.: Баїте. 2013. 170 с. https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2016/10/131101_Book_MinimalStandart_Block-FINAL-1.pdf

5. Howard John: prison reformer. With a foreword by Hugh J. Klare URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b3386190;view=1up;seq=34>
6. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU45001U>
7. Резолюція Економічної та Соціальної Ради ООН 1984/47 від 25 травня 1984 року. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1026279
8. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями.ООН; Правила, Міжнародний документ від 30. 08. 1955 р. URL; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
9. Ковальов А. В. Вплив міжнародних конвенцій та практики Європейського суду з прав людини на забезпечення прав та свобод засуджених осіб в Україні та країнах ЄС. *Альманах міжнародного права*. 2017. Вип. 17. С. 81–89.
- 10 Основні принципи поводження з в'язнями, схвалені Резолюцією ГА ООН 45/111 від 14.12.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_230#Tex
11. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
- 12 Правила Нельсона Мандели. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй щодо поводження з в'язнями. URL: https://www.unodc.org/res/justice-and-prison-reform/crcj-prisonreform_html/UKR_final_Nelson_Mandela_Rules-E-ebook.pdf
- 13 Правила ООН щодо поводження з жінками-в'язнями та заходів, не пов'язаних з позбавленням волі, по відношенню до жінок-правопорушниць (Бангкокські правила) 2010 р. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/70295.html>
14. Римський статут Міжнародного кримінального суду: міжнар. док. від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_588

REFERENCES:

1. Zahalna deklaratsii prav liudyny 1948 roku [Universal Declaration of Human Rights of 1948]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
2. Pakt pro ekonomichni, sotsialni ta kulturni prava [Covenant on Economic, Social and Cultural Rights]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text [in Ukrainian].
3. Pakt pro hromadianski ta politychni prava 1966 roku [Covenant on Civil and Political Rights of 1966]. Retrieved from <http://afew.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/Mizhnarodne-ta-natsionalne-zakonodavstvo-u-sferi-zahistu-prav-ditini.-G.-Yanova.pdf> [in Ukrainian].
4. Minimalni standarty nalezhnoho povodzhennia: analiz natsionalnoho ta mizhnarodnoho dosvidu: praktychnyi posibnyk [Minimum Standards of Good Conduct: Analysis of National and International Experiences: A Practical Guide]. Yu. L. Bielousov, M.M. Hnatovskyi, V.O. Hatseliuk, A.L. Fedorova; za zah. red. Yu.L. Bielousova. K.: Vaite. 2013. 170 s. Retrieved from https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2016/10/131101_Book_MinimalStandart_Block-FINAL-1.pdf [in Ukrainian].
5. Howard John: prison reformer. With a foreword by Hugh J. Klare. Retrieved from: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b3386190;view=1up;seq=34>
6. Stattut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii i Statut Mizhnrodnogo Sudu [The Charter of the United Nations and the Charter of the International Court of Justice] Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU45001U> [in Ukrainian].
7. Rezoliutsiia Ekonomichnoi ta Sotsialnoi Rady OON 1984/47 vid 25 travnia 1984 roku [UN Economic and Social Council Resolution 1984/47 of May 25, 1984]. Retrieved from: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1026279 [in Ukrainian].
8. Minimalni standartni pravyla povodzhennia z viazniamy OON; Pravyla, Mizhnarodnyi dokument vid 30.08.1955 r [Minimum standard rules for the treatment of prisoners. UN; Rules, International document dated August 30, 1955]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text [in Ukrainian].
9. Kovalov, A.V. (2017). Vplyv mizhnarodnykh konventsii ta praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny na zabezpechennia prav ta svobod zasudzhennykh osib v Ukraini ta krainakh YeS [The influence of international conventions and the practice of the European Court of Human

Rights on ensuring the rights and freedoms of convicted persons in Ukraine and EU countries]. *Almanakh mizhnarodnoho prava*. Vyp. 17. S. 81–89 [in Ukrainian].

10. Osnovni pryntsyipy povodzhennia z viazniamy, skhvaleni Rezoliutsiieiu HA OON 45/111 vid 14.12.1990 [Basic principles of treatment of prisoners, approved by UN General Assembly Resolution 45/111 of 12.14.1990]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_230#Tex [in Ukrainian].

11. Minimalni standartni pravyla povodzhennia z viazniamy [Minimum standard rules for treatment of prisoners]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text [in Ukrainian].

12. Pravyla Nelsona Mandely. Minimalni standartni pravyla Orhanizatsii Obiednanykh Natsii shchodo povodzhennia z viazniamy [Nelson Mandela rules. United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners]. Retrieved from: https://www.unodc.org/res/justice-and-prison-reform/cpcj-prisonreform_html/UKR_final_Nelson_Mandela_Rules-E-ebook.pdf [in Ukrainian].

13. Pravyla OON shchodo povodzhennia z zhinkamy-viazniamy ta zakhodiv, ne poviazanykh z pozbavlenniam voli, po vidnoshenniu do zhinok-pravoporushnyts (Bangkokski pravyla) 2010 r. [UN Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders (Bangkok Rules) 2010]. Retrieved from: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/70295.html> [in Ukrainian].

14. Rymtskyi statut Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu: mizhnar. dok. vid 17 lyp. 1998 r. [Rome Statute of the International Criminal Court: International dock. from July 17 1998]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_588 [in Ukrainian].